

Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos

Cristovo Ruíz Leivas

Juan-A. Eiroa García-Garabal¹

1. Introducción

En España hai dúas zonas claramente micófagas (ou comedoras de fungos) que corresponden xeograficamente a Cataluña e o País Vasco. O resto do territorio é claramente micófono (gran medo ós fungos) con pequenas excepcións. Galicia atopábase nestes últimos, aínda que nos derradeiros anos isto está a cambiar.

Cando nos preguntamos por que ese medo ancestral no noso país galego, tentamos explicalo con hipóteses para as que non temos documentación: sería o medo por ver veciños morrer ou enfermarse e isto orixinaría desprezo e falta de interese. Ou quizais unha prohibición relixiosa fose a causante. De calquera maneira, nos últimos anos Galicia incorporouse claramente á cultura dos fungos ou cogomelos e, de non querer saber nada, na actualidade parece existir un verdadeiro descubrimento non só no coñecemento por parte

---

¹ Juan-A. Eiroa García-Garabal é autor unicamente deste primeiro apartado de introdución: o groso do traballo (apartado 2.) é da autoría de Cristovo Ruíz Leivas.

do pobo senón tamén por aqueles que se dedican a cociñalos, que son os verdadeiros beneficiados deste fenómeno. É a etnomicoloxía, termo acuñado por Gordon Wasson, banqueiro de New York dos anos cincuenta casado cunha dona rusa, ciencia que busca as raíces do uso de todo tipo de fungos nas distintas culturas, e que en Galicia nos proporciona poucos datos.

Se se revisan os dicionarios mais antigos (e eu mirei tódalas entradas da edición do *Diccionario de dicionarios* de Antón Santamarina na súa edición de 2001, que xunta 17 publicados con máis de 222. 000 entradas) non se atopan senón folla e media de termos que teñan relación con cogomelos e moitos deles repítense nun e noutro. Case non hai nomes galegos de setas. Non obstante, os nomes galegos de plantas, árbores, etc. ocupan moitas páxinas e non hai ningunha que escape á súa denominación no país, teña ou non interese para comer ou usar como curativo ou noutra cousa.

Preguntei por moitos lugares da Galicia do interior e case só saben dicir que coñecían os fungos como *pan de sapo*, *pan de culebra* ou *de cobra*, *pan de raposo* e cando un pregunta se os comen, prodúcelles un evidente asombro e algunha muller aínda se persigna. Se isto o facemos na Galicia da costa, aínda menos: alí si que non dirán nin res. Por outra parte desde que no último tercio do século XIX empezaron a introducirse os eucaliptos, que producen unha menor fructificación de fungos, aínda peor.

Unicamente na metade sur da provincia de Ourense ofrecen algúns datos e aquí xa se poden atopar nomes de cogomelos con distintas variantes. Non sei se nesta parte da nosa terra puido ter influencia a proximidade de Castela, onde, a pesar de ser tamén en gran parte micofóbica, xa existía desde antes do XVII inxestión de dous fungos claramente coñecidos. Un, que recollían nos páramos na primavera e no outono, a seta de cardo (*Pleurotus eringi*); e outra, que apañaban na primavera nos prados das montañas, sobre todo nas provincias de León, Palencia e Burgos, que é a seta de San Xurxo (*Calocybe gambosa*).

Ademais, debeu ter algunha influencia desde a Idade Media o Camiño de Santiago, pois era natural que os peregrinos que viñan a Compostela trouxeran coñecementos tamén no tema que nos ocupa. Non hai máis que ve-lo libro *Viaggio in Ponente a S. Giacomo di Galitia, e Finis Terrae, per Francia, e Spagna* (1673) de Domenico Laffi ², que nos conta no século XVII como na provincia de Burgos, ó pasa-los Montes de Oca, e na de León preto de Sahagún, colle uns fungos que logo lle preparan no mesón onde dormen, e di deles que eran grandes coma boinas, e estaban moi saborosos.

É lóxico pensar que a xente, vendo que estes estranxeiros os comían, matínase en por que non os ían comer eles. Aínda que Laffi non di que collera cogomelos en Galicia, era presumible pola época na que veu que os collese como fixera en Castela.

Neste último ano dedicouse o Día das Letras Galegas ó frade Martín Sarmiento, que aínda que naceu en Vilafranca do Bierzo, viviu os seus anos mozos na provincia de Pontevedra. Nel tamén se atopan dúas referencias ós fungos, que fan destacar quizais a súa micofobia, ó

---

² Publicou a tradución galega Leandro García Bugarín no libro de GARRIDO, Gustavo A (ed.): *Aventureiros e curiosos. Relatos de viaxeiros estranxeiros por Galicia. Séculos XV-XX* (Galaxia, Vigo 1994). Tamén hai tradución castelá de Clemente Crespo Caamaño (*Viaje a poniente / Domenico Laffi Boloñés*. Sildavia, Santiago de Compostela 1991).

mellor tamén obtida na nosa Galicia. Sobre unha carta que lle envía ó Duque de Medina Sidonia preguntándolle sobre duns fungos que saían moi abondosos no Escorial, dille

estoy firme en que jamás comeré hongos, setas y cáscaras de ajo, ni morilles [unha variedade de fungos que se chaman colmenillas] ni tampoco mousserones [é a seta de San Xurxo] aunque sean de primavera, aunque los guise Apicio el cocinero romano o Eschapi, el cocinero del Concilio de Trento.

Despois de todas estas consideracións, cando un atopa alguén que foi capaz de recoller refráns e nomes de fungos na comarca de Valdeorras, coa dificultade que isto ten en Galicia, é lóxico sentir unha gran ledicia, que é a que eu sinto hoxe ó escribir estas liñas a modo de prólogo da publicación desta achega que fai o meu bo amigo Cristovo, que doutra maneira se perderían.

Para terminar, e isto vai para aqueles que collen fungos para xantar ¡moito coidadiño! que a única maneira de coñecer se un fungo é bo ou non, é coñece-las súas características botánicas e, se non, preguntar a quen sabe un pouco disto, como son os membros das Asociacións micolóxicas, das que hoxe hai moitas por toda Galicia, e van conseguindo que se vaia perdendo o medo a estes marabillosos seres da natureza, hoxe incluídos nun reino aparte, o dos Fungi. Lembremos: tódolos fungos se poden xantar pero algúns unha vez nada máis.

2. Micología do oriente ourensán. Valdeorras, Trives e O Bolo. 1982-1994

Usarei as seguintes abreviaturas: na primeira columna **Com** (comestible) e **¿?** (dubidoso); na segunda **Tóx** (tóxico), **T** (tóxico), **M** (mortal), **¿-?** (dubidoso); **X** marca os cogomelos que, aínda sendo comestibles, poden ser perigosos ou que poden ser comestibles como ovos pero non cando xa están abertos; finalmente, na última columna, **V** (Valdeorras), **T** (Trives), **B** (O Bolo).

Com	Tóx	NOME CIENTÍFICO	NOME GALEGO	ZONA
			Fungo <i>O amigo dos fungos, evita a comelos non a collelos.</i> <i>Dun erro faise un enterro.</i> <i>Recordar e saber hai que ter, se fungos</i>	

			<p> <i>queres comer.</i> <i>Se fungos queres comer, prudencia e experiencia tes que ter.</i> <i>Fungos que non has de coller, déixaos crecer.</i> <i>Fungo bo, pronto deixa de selo.</i> <i>Cando queiras comer fungos, acórdate dos difuntos.</i> <i>O fungo que che mereza dúbida, rexeitalo sin atariñar.</i> <i>Cos fungos, nin dudar nin acertar, o saber tenchos que aconsellar.</i> <i>O peor do erro é o enterro.</i> <i>Cando fales de fungos, fala dos malos e non terás pleitos cos aconsellados.</i> <i>Falar pouco e mal, se de fungos tes que parolar/falar.</i> <i>Fungos regalados, con discreción tiralos.</i> <i>Se queres morrer, a cegas fungos coller.</i> <i>Non envites a fungos, a parentes nin amigos.</i> <i>Vale máis fungo perdido que comido.</i> <i>Non lle des a gato a probar, o que a ti te pode envenenar.</i> <i>Máis vale o medo que poño, que o coñecemento que tes.</i> <i>O que recolle sin sementar, de fungos hase fartar.</i> <i>Fungo / cugumelo taniscado, o que o fixo non o conta por estar amortaxado.</i> <i>Non hai fungo bon nin malo, todos os fixo Deus para o seu traballo.</i> <i>Carcaxía fungos cría, o vento os arrepiá.</i> <i>Non hai fungo ruín que non asemelle a un bon.</i> <i>Fungo taniscado, xa rexeitado.</i> <i>Cando encontra fungos, o máis amigo engana.</i> <i>Non hai fungo malo, se sabes pra qué usalo.</i> <i>Non aconselles de fungos no mes de difuntos.</i> <i>Co fungo sanou ou estoupou, se non, antes o tirou.</i> <i>Se queres o teu marido matar, dálle fungos a fartar.</i> </p>	
--	--	--	---	--

			<p>A muller e o cogumelo, tu tes que escollelo.</p> <p><i>O bon fungo o demo o leve e do malo se farte.</i></p> <p><i>Cando o seteiro se abraña, algo apaña.</i></p> <p><i>En tempo de fungos, os amigos non van ó monte xuntos.</i></p> <p>Os fungos has de mirar e non sempre has acertar.</p> <p><i>Inda non, xa pasou, contestáronlle ó que por fungos preguntou.</i></p> <p><i>Duro é non ter que comer pero fartarse de fungos pra morrer.</i></p>	
			<p>Cogumelo</p> <p><i>Veñan os cogumelos ó cesto, pero non mestos.</i></p> <p><i>Comer o cogumelo con aprensión faiche dano aunque sexa bon.</i></p> <p><i>Cogumelos murciados, xa rexeitados.</i></p> <p><i>O que dá consellos de cogumelos, que os dea para non comelos.</i></p> <p><i>Cogumelos calquera os atopa; os bos, o bon conecedor.</i></p> <p><i>O que sabe buscar, cogumelos ha de atopar.</i></p> <p><i>O que de cogumelos se farta, non lle ten medo á morte.</i></p> <p><i>Os cogumelos moito hai que conocelos pra comelos.</i></p> <p><i>Non lle preguntes de onde vén, se no cesto trae cogumelos ou mel.</i></p> <p><i>Moito tes que saber para cogumelos comer.</i></p>	
			<p>Corro de bruxas</p> <p><i>Redromeira, lar da meiga e da bruxa feiticeira.</i></p>	
			<p>Cravo da nogueira</p> <p><i>Cravos da nogueira dan cagaleira; os de choupo, boa xeira.</i></p>	
			<p>Fungo do engano</p> <p><i>Fungo do engano, recórdano ó cabo do ano.</i></p>	
			<p>Mourón</p> <p><i>A chuvia da semana da Ascensión cría no centeo mourón.</i></p>	
			<p>Ovo de bubela</p> <p><i>De ovo de bubela a prato de feiticeira.</i></p>	
			<p>Ovo de pega</p>	

			<i>De ovo de pega a prato de meiga.</i>	
			Pan do demo <i>Ó pan do demo e ó pan de broa non lle hai que facer carantoñas.</i>	
			Morrón <i>Morrón no patacal a todo o pobo fai mal.</i>	
Com		<i>Agaricus arvensis</i>	Bola de neve	V B T
		<i>Agaricus augustus</i>	Bola de neve con lá	
		<i>Agaricus bisporus</i>	Champiñón	
Com		<i>Agaricus bitorquis</i>	Cogumelo das rapadoiras	T B
Com		<i>Agaricus campestris</i>	Fungo dos lameiros	V B T
		<i>Agaricus macrosporus</i>	Bola de neve dentada	
Com		<i>Agaricus silvaticus</i>	Bola de neve do bosque	T
	T	<i>Agaricus xanthoderma</i>	Bola de neve mareleante	V B T
Com		<i>Agrocybe aegerita</i>	Cogumelo dos choupos	V B T
-	-	<i>Agrocybe dura</i>	Fungo xesta	T
Com		<i>Albatrellus pes-caprae</i>	Pesuño	V
Com		<i>Aleuria aurantia</i>	Cunco anaranxado	V B T
Com		<i>Amanita caesaria</i>	Raiña <i>Raiña nacida ó pe dos camiños descobre a todos os seus veciños.</i>	V
¿?	¿-?	<i>Amanita cetrina</i>	Francesiña	V B T
Com	¿-?	<i>Amanita crocea</i>	Cacaforra sin anel	V T
	T	<i>Amanita gemmata</i>	Cacaforra dourada	V B T
	T	<i>Amanita muscaria</i>	Rebentaboís. Brincaboís. Atolamoscas <i>Fungo pintarraxado, atola as moscas e mais o gando.</i>	V B T
	T	<i>Amanita muscaria v. aureola</i>	Rebentaboís. Brincaboís	T
	M	<i>Amanita pantherina</i>	Cacaforra marxa	V B T
	M	<i>Amanita phalloides</i>	Cacaforra da morte <i>Unha cacaforra no cesto fae perder o resto. Quen erra coas cacaforras pronto lle chega a hora. Cacaforra comida, nin herba nin manciña</i>	V B T
	M	<i>Amanita phalloides var. blanca</i>	Cacaforra branca	V
		<i>Amanita rubescens</i>	Cacaforra viñosa	
	M	<i>Amanita verna</i>	Cacaforra branca	T
Com	¿-?	<i>Armillariella mellea</i>	Palote da madeira	V B T
---	--	<i>Astraeus</i>	Estrela do tempo. Estrela nubeira	V B T

		<i>hygrometricus</i>		
--	--	<i>Auricularia mesenterica</i>	Baxola	V B T
--	---	<i>Auriscalpium vulgare</i>	Irto das piñas	V T
--	---	<i>Bjerkandera adusta</i>	Orellón das cascas	V B T
Com		<i>Boletus aerius</i>	Madeirudo. Cogordo. Andoa. Andoa castaña <i>Setembro mollado, cogordo no castaño. Cogordo do carballiño, canto máis zoncho, máis fino.</i>	V B T
Com		<i>Boletus appendiculatus</i>	Madeirudo. Esqueiro. Bolouro	V B T
Com		<i>Boletus edules</i>	Madeirudo. Cogordo. Andoa. Alboxo	V B T
Com	¿-?	<i>Boletus erythropus</i>	Madeirudo de pé vermello. Andoa roxa	V B T
		<i>Boletus junquilleus</i>	Madeirudo das sobreiras	
Com	¿-?	<i>Boletus luridus</i>	Madeirudo das sogras	V B T
Com		<i>Boletus pinophilus</i>	Madeirudo <i>Polo souto a modiño ollear, se madeirudos queres atopar. Fungo repoludo, ou cogordo ou madeirudo.</i>	V B T
Com	¿-?	<i>Boletus queletti</i>	Madeirudo das sogras	B T
Com		<i>Boletus regius</i>	Madeirudo	T
Com		<i>Boletus reticulatus</i>	Madeirudo do vran. Cogordo. Pachán	V B T
--	--	<i>Boletus strobilaceus</i>	Andoa peluda	T
Com	¿-?	<i>Boletus versicolor</i>	Madeirudo. Cogordo	B
Com	¿-?	<i>Bovista plumbea</i>	Fungo do sapo. Peido de lobo	V B T
--	--	<i>Calocera cornea</i>	Corno das cachopas	V B T
		<i>Calocera viscosa</i>	Corno das cachopas	
Com		<i>Calvatia excipuliformis</i>	Falopo dos curandeiros	V
Com		<i>Calvatia utriformis</i>	Fungato. Falopo dos curandeiros. Panqueixo <i>Pingoles, pingoles está pingando; fungoles, fungoles está pingando; se pingoles, pingoles non pingara, fungoles, fungales non fungaba³.</i>	V B T
Com		<i>Camarophyllus niveos</i>	Pan de aligacha	B T
Com		<i>Cantharellus</i>	Cacafina. Cacaviña. Pan de cabra.	V B T

³ Esta é unha adiviña de nunca acabar, porque, se un responde que é a pinga de auga que cae nun fungo (Calvatia, Lycoperdon, Geastrum ou outros) e que provoca que este ceibe as esporas, que é a resposta correcta, o interlocutor pode dicir que non; e, se outro di que é o ourizo da castaña que lle cae enriba ó xabarín, tamén pode dicir que non; e, se di que é a pinga de graxa de cura-los chorizos que lle cae enriba ó gato, aínda pode esixir máis respostas alternativas.

		<i>cibarius</i>	Panchica. Perrachica. Carne de pita <i>A cabra cega, as cacafinas come primeira.</i> <i>A boa cacafina ata a cabra cega a encontra.</i> <i>As cacafinas que comen as cabras,</i> <i>recollelas ás agachadas.</i>	
Com		<i>Cantharellus cinereus</i>	Cacafina. Panchica <i>Se ques ter bandullo de preñada, come panchica e castaña.</i> <i>Panchicas e pan quente fan doer o ventre.</i> <i>A castaña e a panchica fan estoupar a tripa.</i>	V B T
Com		<i>Cantharellus lutescens</i>	Panchica. Trompeta amarela	V B T
Com		<i>Cantharellus tubaeformis</i>	Panchica. Trompeta con pregues	V B T
		<i>Chalciporus pipiratus</i>	Madeirudo fel	V B T
--	--	<i>Chelymenia fimicola</i>	Pencadas da bosta	V B T
		<i>Chlorophyllum molybdites</i>	Choupín verdoso	
Com		<i>Chrogomphus rutilus</i>	Choupín babuxa	V B T
Com	¿-?	<i>Clathrus ruber</i>	Ovo das meigas	V B T
-	-	<i>Clavaria fumosa</i>	Encrestada	V B T
		<i>Clavariadelphus ligula</i>	Moca	
		<i>Clavariadelphus pistillaris</i>	Moca. Xardolo	
Com	¿-?	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	Moca. Mazola. Xardolo	V B T
-	-	<i>Clavulina cineria</i>	Ciru cinsu	V B T
Com		<i>Clavulina rugosa</i>	Ciro	V B T
		<i>Clitocybe alexandri</i>	Fungo con coroa	
-	-	<i>Clitocybe clavipes</i>	Cravo dos piñeiros	T
Com		<i>Clitocybe geotropa</i>	Fungo funil <i>Fungo fonil, nin pra ti nin pra min.</i>	V B T
Com		<i>Clitocybe maxima</i>	Fungo funil. Pomba	V B T
		<i>Clitocybe nebularis</i>	Aborrallado	
Com		<i>Clitocybe odora</i>	Chorume. Choupín fiollo	V B T
Com		<i>Clitopilos prunulus</i>	Fariñeira	V T
-	-	<i>Collybia fusipes</i>	Fuso dos castiñeiros	V B T
Com	¿-?	<i>Coprinus atramentarius</i>	Fungo das sogras. Fungo das meigas.	V B T
Com		<i>Coprinus comatus</i>	Pucho de meigas. Piocán. Matacandil	V B T
-	-	<i>Coprinus disseminatus</i>	Panligacha	V B T

-	-	<i>Coprinus domesticus</i>	Fungo dos pendellos	V B T
-	-	<i>Coprinus micaceus</i>	Pucho das cañotas	V B T
-	-	<i>Coprinus phlyctidosporus</i>	Pucho	T
-	-	<i>Coprinus picaceus</i>	Pucho de pega. Prato de meiga. Pega	V B T
-	-	<i>Coprobria granulata</i>	Penca da bosta. Lentella do esterco	V B T
		<i>Cortinarius praestans</i>	Pel de castaña	
Com		<i>Cratarellus cornucopioides</i>	Trompeta dos mortos	V B T
-	-	<i>Crepidotus mollis</i>	Niñal. Oveiro. Dedaleira	V B T
-	-	<i>Crepidotus variabilis</i>	Roseta dos guizos	V B T
-	-	<i>Crucibulum laeve</i>	Niñal. Oveiro. Escriño	V B T
-	-	<i>Cyathus olla</i>	Niñal. Oveiro. Dedaleira	V B T
-	-	<i>Cyathus striatus</i>	Oveiro. Dedil	V B T
		<i>Daedalea quercina</i>	Fungo lebirinto	V T
		<i>Daldinia concentrica</i>	Ril	V
-	-	<i>Diatrype disciformis</i>	Penca da faia	T
Com		<i>Discina perlata</i>	Cunco	V T
-	-	<i>Entoloma incanum</i>	Pe averdecado	V B T
	M	<i>Entoloma lividum</i>	Enganosa	V
Com		<i>Fistulina hepatica</i>	Figado. Lingua de boi. Asadura. Este é un dos cogomelos que se comía e come en cru. Os cazadores, pastores e os desaparecidos carboeiros mondábana e comíana en anacos pequenos e ben masticados cando tiñan sede. <i>Cando as caracochas empezan a pingar, os figados podes atopar.</i> Cando os castiñeiros vellos dan as súas primeiras castañas é fácil atopar estes cogomelos.	V B T
-	-	<i>Fomes fomentarios</i>	Caripocha. Esca	V B T
-	-	<i>Fomitopsis pinicula</i>	Caripocha dos piñeiros	V T
-	-	<i>Fuligo cinario</i>	Moco dos cascarolos. Mucus das coscas	V B T
-	-	<i>Fuligo septico</i>	Ovas de sapo	V
		<i>Fuserium</i> sp (Choremia)	Choremia	
-	-	<i>Ganoderma applanatum</i>	Caripocha. Esca	V B T
-	-	<i>Ganoderma lucidum</i>	Paipa	V B T
-	-	<i>Geastrum campestre</i>	Estreliña	V B T
-	-	<i>Geastrum nanum</i>	Estreliña. Estrela zanicouca	V
-	-	<i>Geastrum pectinatum</i>	Estreliña. Estrela con pescozo	T
-	-	<i>Geastrum</i>	Estreliña catro pés	

		<i>quadrifidum</i>		
-	-	<i>Geastrum striatum</i>	Estreliña	V B T
-	-	<i>Geastrum triplex</i>	Estrela babeiro	
Com		<i>Gomphidios maculatus</i>	Choupín dos felgos	V B T
-	-	<i>Gymnopilos spectabilis</i>	Fungo mergurento dos tacóns	V B T
Com	X	<i>Gyromitra esculenta</i>	Bonete	T
Com		<i>Gyroporus cyanescens</i>	Andoa azul	V T
		<i>Hapalopilus nidulans</i>	Bosta dos ramallos.	
Com	X	<i>Helvella acetabulum</i>	Cunco alorzo	V
		<i>Helvella costifera.</i>	Cunco con costelas.	
Com	X	<i>Helvella crispa</i>	Orellón do inverno. Orella de gato	V B T
-	-	<i>Helvella fusco</i>	Orellón (pl. orellós) <i>Orellós, cuncos e patorras, escáldaos pra que non morras.</i> Isto quere dicir que xa se sabe de antigo que hai que tira-la primeira auga destes cogomelos, xa que en cru son tóxicos.	V
Com	X	<i>Helvella lacunosa</i>	Orellón do outono. Orellón mouro	V B T
Com	X	<i>Helvella monachela</i>	Orellón da raña. Puchos dos frades. Orelleiro <i>Abeiro con abidueiros enchen o canastral de orelleiros.</i>	V B T
-	-	<i>Helvella queletii</i>	Orellón das caleiras	V
		<i>Helvella sulcata</i>	Orellón.	
		<i>Hydnum repandum</i>	Lingua	
		<i>Hydnum rufescens</i>	Lingua marena	
		<i>Hygrophorosis aurentiaca</i>	Falsa cacafina. Falsa cacaviña	V B T
Com		<i>Hygrophorus limacinus</i>	Limago	V B T
-	-	<i>Inonotus dryadeus</i>	Chancro dos carballos	V T B
-	T	<i>Inonotus hispidus</i>	Chancro das mazaeras/pumaregas	V T B
Com		<i>Krombholziella negrescens</i>	Madeirudo dos coores	V T
		<i>Krombholziella scabra</i>	Ala de mosca	V T B
Com		<i>Kuehneromyces mutabilis</i>	Pucho dos umeiros	V T
-	-	<i>Lactarius aurentiacus</i>	Latouro	V T B
-	-	<i>Lactarius</i>	Latouro	V T B

		<i>chrysorrheus</i>		
-	-	<i>Lactarius cistophilus</i>	Leitarego do xaral. Leitarego das estevas	V
¿?	X	<i>Lactarius contraversus</i>	Leitarego dos choupos	V T B
Com		<i>Lactarius deliciosus</i>	<p>Fungo da muña. Carneira. Latouro. <i>Cásate con il, se che deixa o anel.</i> Este cogomelo córtase polo pé e o corte debe te-la forma dun anel. Se se coloca sobre a man este corte deixa o seu <i>lactes</i>, un anel marcado, sinal este de que é un <i>lactarius deliciosus</i> comestible.</p> <p><i>En tempo e no mesmo lugar, fungos da muña has atopar.</i> <i>Á beira do pino, o fungo da muña é veciño.</i> O que fungos da muña quere encontrar, cedo no piñeiro estará, pasiño a pasiño pisará e despaciño olleará.</p> <p><i>Sombra de lateiro, fungos da muña no abeiro.</i> É un acerto, pois á sombra de todo piñeiro novo é fácil atopa-lo devandito cogomelo. O curioso é que actualmente case ninguén usa en galego o termo "lateiro". Cando se consomen estes <i>lactarius deliciosus</i> a micción soe tomar unha cor avermellada, sinal de que os riles funcionan ben.</p> <p><i>Ollo á mexada, se fungos da muña van na empanada.</i> Dise por Valdeorras, curándose en saúde e para que ninguén se asuste ó ve-los ouriños.</p>	V T B
		<i>Lactarius fuliginosus</i>	Latouro	
-	-	<i>Lactarius piperatus</i>	Pimenteiro	V T B
-	-	<i>Lactarius quietus</i>	Leitarego	V T B
Com		<i>Lactarius salmomicolor</i>	Carneira	T
Com		<i>Lactarius sanguifluus</i>	Carneira	T
		<i>Lactarius subsericatus</i>	Latouro	
	T	<i>Lactarius torminosus</i>	Falsa carneira	V T B
-	-	<i>Lactarius villerreus</i>	Leitarego	T
	T	<i>Lactarius blumii</i>	Falso nízcara. Falsa carneira	V T B
		<i>Laetipotus sulphureus</i>	Carne de pita	
Com		<i>Langermannia gigantea</i>	Bomba	T

Com		<i>Lentinellus cochleatus</i>	Ostra anisada	T
-	-	<i>Leocorpus fragilis</i>	Ovo de sapo	V T B
-	-	<i>Leotia lubrica</i>	Limáchea. Lesma	V T B
¿?	?	<i>Lepiota acutesquamosa</i>	Choupín fedento	V T B
	M	<i>Lepiota brunnio-incarnata</i>	Fol de veleno <i>Choupín pequeno, fol de veneno.</i>	V T
-	-	<i>Lepiota clypeolaria</i>	Pé azul. Nazarena.	T
		<i>Lepiota gracilentata</i>	Choupín lampizo	
Com	¿-?	<i>Lepiota ignivolvata</i>	Choupín de montaña	V T
Com		<i>Lepista inversa</i>	Funil das carballeiras	V T B
Com		<i>Lepista luscina</i>	Funil manchado	T
Com		<i>Lepista nubulares</i>	Aborrallado	V T B
Com		<i>Lepista nuda</i>	Pé azul. Nazarena	V T B
-	-	<i>Licogala epidendrom</i>	Verruguenta	V T B
Com	X	<i>Leucoagaricus pudicus</i>	Choupín branco. Campocha	V T B
Com		<i>Leucopaxillus candidus</i>	Funil dos lameiros	T
Com	X	<i>Lycoperdon foetidum</i>	Fungo do sapo. Bufo de vella	V T B
-	-	<i>Lycoperdon mammiforme</i>	Fungacho. Peido de lobo. <i>Meniño encetado, auga da fonte e po de peido de lobo.</i>	V T B
Com	X	<i>Lycoperdon molle</i>	Fungo dos manciñeiros. Fungo do sapo	V T B
Com	X	<i>Lycoperdon perlatum</i>	Peido de lobo. Fungacho	V T B
Com		<i>Lyophyllum decastes</i>	Tortullo apiñado	V T
Com		<i>Macrolepiota mostoidea</i>	Frade. Matacandís. Pucho do sapo. Cogordo. Toupela <i>Frade esmoleiro xa dixo misa e recorreu todo o sendeiro.</i> <i>O frade non dixo misa.</i>	V T B
Com		<i>Macrolepiota excoriota</i>	Calaza. Cerrota. Cocomelo. Cachote	V T B
Com		<i>Macrolepiota konradii</i>	Choupiño lampo. Zarrota. Roco. Toupela. Cachote. Matacandís <i>Zarrota zarroteira, dime onde está a túa compañeira.</i> <i>Zarrota zarroteira, en que mollas están as túas compañeiras.</i>	V T B

Com		<i>Macrolepiota procera</i>	Monxo. Frade. Roco. Palote. Choupín. Cogordo. Toupela. Zarrota. É o fungo que máis nomes ten en galego (máis de cincuenta). É o cogomelo máis popular e máis buscado tanto en Valdeorras coma en Trives e no Bolo. Cando alguén o atopa canta: <i>Choupín choupiñeiro, dime onde está o teu compañeiro⁴ ou Zarrota zarroteira, dime ónde está a túa compañeira.</i> <i>Os palotes do rebusco teñen dobre gusto.</i> Este dito refírese a que uns días despois das vendimas se permitía que quen quixera fose rebuscar as uvas que quedaban nas viñas e se, ademais das uvas, atopaban palotes a satisfacción era dobre. <i>Chourizos a espeto, choupís na tixola, viño no cubeto e pan de broa fan amigos a todas horas.</i> <i>O que atopa un choupín, rebusca para encontrar outro.</i> <i>Choupín, choupiñeiro, di do teu compañeiro; que che dou unha cadela pra que merques un sombreiro.</i> <i>Choupín, choupiñeiro dime donde está o teu compañeiro.</i>	V T B
Com		<i>Macrolepiota rhacodes</i>	Cogomelo de máis nomes en galego: Calaza. Cocomelo. Choupiño. Rouquiño. Choupín torgallo <i>Choupín torgallo, á tixola con beluga e allo.</i> Esta é unha das moitas formas de preparalos.	V T B
		<i>Macrolepiota venenata</i>	Choupín. A <i>macrolepiota venenata</i> é coñecida por Santigoso, Soulecín e Vales, aínda que é escasa xa que non sae tódolos anos. Xa polo 1953 dicían: <i>Sete nun pé, choupín malo é.</i>	
	T	<i>Marasmius collinus</i>	Falsa sendeiríña	V T
Com		<i>Marasmius oreades</i>	Sendeiríña. Cacavainas <i>As sendeiríñas son pequeniñas pero enchen o cesto axiña.</i>	V T B
-	-	<i>Maripilus giganteus</i>	Caripocha xigante. Alborelle xigante	V T
-	-	<i>Melestiza miniata</i>	Lentella das conetas	V

⁴ Taboada Chivite dá a seguinte variante: *Choupín, choupiñeiro, onde está teu compañeiro?* E explica que *cogordón, choupín, couqueiro* son “*Setas que aparecen xuntas*”. (TABOADA CHIVITE, Xesús (2000): “Refraneiro galego” en *Cadernos de Fraseoloxía Galega* 2,2000,28).

Com		<i>Mitrophora hydrida</i>	Pantorra dedil	V
		<i>Morchella conica</i> var. <i>Costata</i>	Pantorra. Fungo da coresma	
		<i>Morchella conica</i> var. <i>deliciosa</i>	Pantorra. Fungo da coresma	
		<i>Morchella conica</i> var. <i>distans</i>	Pantorra de pé longo	
Com	X	<i>Morchella deliciosa</i>	Pantorra. Seta do coresma. Cagarria	V T B
		<i>Morchella deliciosa</i> var. <i>valdeorensis</i>	Pantorra <i>As pantorras sonche de Valdeorras.</i> <i>Con pantorras e pantrigo, o pastor quita a fame e o arrepio.</i> <i>Sol e auga de abril, pantorra e caracol hanche saír.</i>	V
		<i>Morchella hortensis</i>	Pantorra pelexa	
Com	X	<i>Morchella rotunda</i>	Pantorra. Seta da coresma. Cagarria	T
		<i>Morchella valdeorrensis</i>	Pantorra. Seta da coresma. Cagarria	
-	-	<i>Mycena seynii</i>	Pucho das piñas	V T B
		<i>Omphalotus olearius.</i>	Cogumelo vacalume	
		<i>Panaeolus papilionaceus</i>	Choupís dos cagallóns	
-	-	<i>Panaeolus semiovata</i>	Choupís dos cagallóns	V T B
-	-	<i>Panaeolus sphinctrinus</i>	Choupín da bula	V T B
		<i>Panaeolus subbalteatus.</i>	Cogumelo dos esterqueiros	
-	-	<i>Panus rudis</i>	Chapeo de pana. Alborelle coiracho	V T B
-	-	<i>Paxillus atrotomentosus</i>	Alborelle de polainas	V T B
	M	<i>Paxillus involutus</i>	Orellagacha dos castiñeiros	V T B
Com	X	<i>Paxina acetabulum</i>	Cunco	V
-	-	<i>Paxina leucomelas</i>	Alferga	V T
Com		<i>Peckiella lateritia</i>	Carneira caleada. Caleada	V T B
Com	¿-?	<i>Peziza badia</i>	Cunco	V T B
Com	¿-?	<i>Peziza badioconfusa</i>	Cunco	T
-	-	<i>Peziza praetervisa</i>	Cunco das rozas	V T B
-	-	<i>Peziza repanda</i>	Cunco das corredeiras	V T B
-	-	<i>Peziza varia</i>	Cunco	V
-	-	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	Alborelle fonxe	V T B
Com	¿-?	<i>Phallus hadriani</i>	Carallo de ovos rosas	V T B
Com	¿-?	<i>Phallus impudicus</i>	Carallo <i>Que carallo é, que fede que alcatrea.</i>	V T B
-	-	<i>Phelledon niger</i>	Lingua	T

		<i>Phellinus negricans</i>	Alborelle das carballeiras. Carrocha <i>Bencedeira con carrocha, en San Xuan trasnoita.</i>	V, T B
-	-	<i>Pholiota aurivella</i>	Fungo das choupeiras	V T
-	-	<i>Pholiota destruens</i>	Alborelle	V T
-	-	<i>Piptoporus betulinus</i>	Cipocha dos bidueiros. Bido de San Xoán	V T B
Com	¿-?	<i>Pisolithus arhizus</i>	Patacas das meigas	V T B
Com		<i>Pleurotus ostreatus</i>	Ostras dos negrillos. Alborelle	V T
Com	¿-?	<i>Pleurotus ostreatus</i> v. <i>Colubinus</i>	Ostra	V T
-	-	<i>Plutius atromarginatus</i>	Alborelle dos piñeiros	V
		<i>Psilocybe semilanceata.</i>	Fungo do demo.	
-	-	<i>Pyromema domesticum</i>	Costrado das queimas	V T B
-	-	<i>Resupintcus silvanus</i>	Roseta	V T B
-	-	<i>Rhodotus palmatus</i>	Alborelle visgo. Visgo dos negrillos	V
Com		<i>Rhizopogon roseolus</i>	Feixo	V T B
Com		<i>Russula aurata</i>	Netorra raíña	V
Com		<i>Russula cyanoxanta</i>	Netorra das carballeiras	V T B
Com	¿-?	<i>Russula delica</i>	Netorra terrosa dos soutos	V T B
	T	<i>Russula emetica</i>	Netorra proer	V T B
-	-	<i>Russula negricans</i>	Netorra moura	V T
-	-	<i>Russula sanguinia</i>	Netorra sangue	V T B
-	-	<i>Russula sorodia</i>	Netorra <i>Netorra do carballo, por ela o crego perde o rosario.</i> <i>Netorra acelme, que non cha coma o verme.</i> <i>Os cregos e as lesmas das netorras fan festas.</i> <i>Tremer, netorras: aí vos vén a negrura de lesmas e curas.</i>	V T
Com		<i>Russula virescens</i>	Netorra dos cregos	V T B
-	-	<i>Rutstroemia echinophila</i>	Alborello dos ourizos	V T B
-	-	<i>Sarcodon colosseum</i>	Lingua xigante	T
Com	¿-?	<i>Sarcodon imbricatus</i>	Lingua de boi mouro	V T B
-	-	<i>Sarcodon scabrosus</i>	Lingua marela	T
Com	¿-?	<i>Sarcoscypha coccinea</i>	Fror dos garabullos	V T B
		<i>Sarcosphaera coronaria</i>	Cunco	
Com	M	<i>Sarcosphaera crassa</i>	Cunco estrelado	V

-	-	<i>Schizophyllum commune</i>	Rosetas	V T B
-	-	<i>Scleroderma citrinum</i>	Feixo do demo	V T B
-	-	<i>Scleroderma polyrhizum</i>	Fungacho dos curandeiros	V T B
-	-	<i>Scleroderma verrucosum</i>	Baloca das meigas	V T B
Com		<i>Sparassis crispa</i>	Colifrol do monte	T
-	-	<i>Sphaerobolus stellatus</i>	Estralique das pinas	V T B
-	-	<i>Strobilomyces strobilaceos</i>	Madeirudo pina. Andoa peluda	T
-	-	<i>Stropharia semiglobata</i>	Ovos dos cagallos	V T B
Com		<i>Suillus bellinii</i>	Madeirudo da muña	V T B
Com		<i>Suillus bovinus</i>	Andoa miúda	V T B
Com		<i>Suillus collinitus</i>	Madeirudo amarelo	V T B
-	-	<i>Suillus flavidus</i>	Madeirudo de anel	T
Com		<i>Suillus granulatus</i>	Andoa de graos	V T
Com		<i>Suillus luteus</i>	Madeirudo con anel	V T
-	-	<i>Thelephora terrestris</i>	Roseta da terra	V T B
-	-	<i>Trametes gibbosa</i>	Alborelle	V T B
-	-	<i>Trametes hirsuta</i>	Alborelle peluda	V T B
-	-	<i>Trametes versicolor</i>	Alborelle de cores	V T B
-	-	<i>Tremella mesenterica</i>	Merexos das ramalleiras	V T B
-	-	<i>Tricholoma albobrunneum</i>	Tortullo <i>Tortullo xabrón non é bon.</i> <i>Tortullo, nin pola boca nin polo cu.</i>	V T
Com	-	<i>Tricholoma auratum</i>	Tortullo dos cabaleiros	T B
Com	-	<i>Tricholoma columbetta</i>	Tortullo branco	V T B
Com	-	<i>Tricholoma equestre</i>	Tortullo dos cabaleiros	V T B
Com	-	<i>Tricholoma orirubens</i>	Tortullo xaspeado	V
Com	-	<i>Tricholoma sulphureum</i>	Enxofre. Tortullo fedento	V T B
Com	-	<i>Tricholoma terreum</i>	Pel de rato	V T B
		<i>Tricholoma ustaloides.</i>	Tortullo	
-	-	<i>Tricholoma viridifucatum</i>	Tortullo dos érbedos	V
-	-	<i>Tricholomopsis rutilans</i>	Alborelle	V T B

-	-	<i>Tylopilos felleos</i>	Madeirudo fel. Cogordo margurento	T B
Com	-	<i>Volvariella bombycina</i>	Ovo das meigas	V T B
-	-	<i>Volvariella volvacia</i>	Cacaforra dos lindeiros	V T B
Com	-	<i>Xerocomus badius</i>	Madeirudo castaño	T B
-	-	<i>Xilaria hypoxylon</i>	Mans en pena	V T B

Notas para a presentación de colaboracións a *Cadernos de Fraseoloxía Galega*

1. O obxectivo dos *Cadernos de Fraseoloxía Galega* é difundir materiais fraseolóxicos galegos inéditos e reflexións teóricas verbo do feito fraseolóxico. Neles ten cabida calquera asunto fraseolóxico, tanto se ten como obxecto o ámbito fraseolóxico galego coma se compara outras fraseoloxías coa galega ou se, aínda tocando outros temas fraseolóxicos, simplemente está redactado en galego.
2. Os traballos serán inéditos.
3. A lingua de publicación é a galega, seguindo as normas da Real Academia Galega.
4. Os editores poderán efectuar correccións ortográficas, de puntuación ou de estilo sempre que non afecten o contido. Nese caso solicitarase a autorización do autor ou autora.
5. O autor entregará dúas copias en papel e unha copia electrónica, compatible cos procesadores de texto máis usuais para PC. Os gráficos, de os haber, estarán inseridos no lugar correspondente do texto.
6. Nos artigos e notas aparecerá en primeiro lugar o título, seguido do nome do autor ou autora, e do centro ou institución no que desenvolve o seu traballo. As recensións encabezarase coa ficha bibliográfica completa do traballo comentado. O nome do autor ou autora do traballo poñerase ó final do traballo.
7. Recoméndase que o texto teña, como máximo, tres niveis de encabezamentos, numerados correlativamente 1., 2...; 1.1., 1.2...; 1.1.1., 1.1.2., segundo o seu nivel na xerarquía.
8. As notas a rodapé deben reducirse a explicacións complementarias imprescindibles e, ende podendo, evitanse. As citas inclúense no texto indicando entre parénteses o apelido ou apelidos do autor ou autora, o ano de

publicación da obra (CORPAS 1996); se a referencia non for ó conxunto dun libro senón a unha páxina concreta, indicárase tamén esa páxina (CONDE 1998: 20). De seren necesarias, as notas a rodapé deben aparecer indicadas cun número superescrito.

9. Ó final dos artigos e das notas deben aparecer recollidas tódalas referencias bibliográficas, co seguinte formato:

Referencias bibliográficas

BRAZÃO, José Ruivinho (1994): *Os provérbios nos cancioneiros medievais galego-portugueses: Estudo paremiológico e recolla de textos*. Dissertação de Mestrado em Literatura Portuguesa, Universidade de Lisboa, Departamento de Literaturas Românicas.

PENA ROMAY, Xosé Antonio (2001): *Diccionario Cumio de expresións e frases feitas: castelán-galego*. Edicións do Cumio, Vigo.

CONDE TARRÍO, Germán (1998): "La verdad en el refranero: los refranes meteorológicos gallegos" en *Pemía* 7, 61-68.

LÓPEZ TABOADA, Carme e SOTO ARIAS, M^a do Rosario (1995): *Así falan os galegos: Fraseoloxía da lingua galega*. Galinova, A Coruña.

SANJURJO, Luís (2000): "Le vent et la mer à travers la parémiologie et les expressions idiomatiques françaises, espagnoles, galiciennes et bretonnes" en LAGO GARABATOS, Xesús e SANCHEZ, Jean-Pierre (eds.): *Galice - Bretagne - Amérique latine: Mélanges offerts à Bernard Le Gonidec*, Université Rennes 2, Laboratoire Interdisciplinaire de Recherche sur les Amériques / Centre d'Études Galiciennes, Rennes, 2000,151-160 (= Cahiers du Lira. Série Études et Documents; 5).

10. Os orixinais para publicación enviaranse a calquera destes dous enderezos:

1. Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

Estrada Santiago - Noia, Km. 3 - A Barcia

15896 - Santiago de Compostela

Galicia (España) Tf. (34) 981.542.684

2. paremias@cirp.es

11. Os traballos recibidos que se axusten a estas normas serán revisados por especialistas do Consello Científico e do Consello de Redacción.

CENTRO RAMÓN PIÑEIRO PARA A INVESTIGACIÓN EN HUMANIDADES

1. Bases de datos en liña (accesibles en <http://www.cirp.es>)

BILEGA: Bibliografía informatizada da lingua galega
MedDB: Base de datos da Lírica profana galego-portuguesa

2. Recursos en liña (accesibles en <http://www.cirp.es/res/index.html>)

Diccionario de termos literarios
CORGA: Corpus de Referencia do Galego Actual
Informes de literatura
Arrecada (TERMIGAL): Servicio de Terminoloxía Galega do Centro Ramón Piñeiro e da Real Academia Galega

3. Publicacións

Tipo	Título	Número de publicación
Lingüística	Euromosaïc. Produción e reprodución dos grupos lingüísticos minoritarios da UE (edición en lingua galega). PETER NELDE, MIQUEL STRUBELL e GLYN WILLIAMS	22
	Repertorio bibliográfico da lingüística galega. Francisco García Gondar (Coord.)	11
Fraseoloxía	Actas do I Coloquio Galego de Fraseoloxía	30
	Refraneiro galego da vaca. PEDRO BENAVENTE JAREÑO e XESÚS FERRO RUIBAL	6
	As imaxes da lingua rusa. Ensaio histórico, etimolóxico e etnolingüístico sobre fraseoloxía. VALERII MOKIENKO (trad. de Ekaterina Lossik)	50
	Fraseoloxía eslava. Manual universitario para a especialidade de lingua e literatura rusas. VALERII MOKIENKO (trad. de Ekaterina Guerbek)	51
	Cadernos de fraseoloxía galega 1. Fraseoloxía do mar na mariña luguesa. PACO RIVAS	52
	Cadernos de fraseoloxía galega 2. Refraneiro galego. XESÚS TABOADA CHIVITE	53
	Cadernos de fraseoloxía galega 3. Achegas a un dicionario de refráns galego-castelán, castelán-galego. M ^a DO ROSARIO SOTO ARIAS	82
	Cadernos de fraseoloxía galega 4. Estudos e recadádivas. VARIOS	83
Cadernos de fraseoloxía galega 5. Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral. FRANCISCO VÁZQUEZ SACO	84	
Terminoloxía	Formulario notarial (tamén en disquete) (TERMIGAL da Real Academia Galega). VICTORINO GUTIÉRREZ ALLER	39
	Regulamentos municipais I (tamén en disquete) (TERMIGAL do Centro Ramón Piñeiro e da Real Academia Galega). XOAQUÍN MONTEAGUDO ROMERO	40
	Vocabulario multilingüe de organismos acuáticos (TERMIGAL do Centro Ramón Piñeiro e da Real Academia Galega). FERNANDO LAHUERTA MOURIÑO e FRANCISCO X. VÁZQUEZ ÁLVAREZ	62

	Vocabulario multilingüe de acuicultura (TERMIGAL do Centro Ramón Piñeiro e da Real Academia Galega). FERNANDO LAHUERTA MOURIÑO, FRANCISCO X. VÁZQUEZ ÁLVAREZ e XOSÉ L. RODRÍGUEZ VILLANUEVA	77
	Diccionario Italiano-Galego. Isabel González (Coord.)	63
Literatura	Actas das I Xornadas das Letras Galegas en Lisboa. Luís Alonso Girgado (Coord.)	38
	Cantigas do mar de Vigo. ANTONIO FERNÁNDEZ GUIADANES, FERNANDO MAGÁN ABELLEIRA, IGNACIO RODIÑO CARAMÉS, MARÍA RODRÍGUEZ CASTAÑO, XOSÉ XABIER RON FERNÁNDEZ e MARÍA DEL CARMEN VÁZQUEZ PACHO	34
	Diccionario de termos literarios. EQUIPO GUILFO	37
	Estudios galegos en homenaxe ó profesor Giuseppe Tavani. Elvira Fidalgo e Pilar Lorenzo Gradín (Coord.)	4
	Informe de literatura 1995. Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	14
	Informe de literatura 1996. Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	25
	Informe de literatura 1997 (tamén en CD-ROM, contendo este e os dous informes anteriores). Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	36
	Informe de literatura 1998 (tamén en CD-ROM, contendo este e mailos tres informes anteriores). Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	46
	Informe de literatura 1999 (tamén en CD-ROM, contendo este e mailos catro informes anteriores). Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	61
	Informe de literatura 1995-2000 (tamén en CD-ROM), Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	72
	Informe de literatura 1995-2001 (tamén en CD-ROM), Blanca-Ana Roig Rechou (Coord.)	78
	Lírica profana galego-portuguesa. Mercedes Brea (Coord.)	19
	Poética da novela de autoformación. O Bildungsroman galego no contexto narrativo hispánico. M ^a DE LOS ÁNGELES RODRÍGUEZ FONTELA	18
	Terra, mar e lume. Poesía de Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croacia, Eslovenia, Macedonia, Montenegro e Serbia. Úrsula Heinze de Lorenzo (Introducción, selección e traducción)	15
	Antoloxía do conto neozelandés. María Fe González Fernández (ed.)	57
	Livro de Tristán e Livro de Merlin. Pilar Lorenzo Gradín e José António Souto Cabo (eds.)	71
	Orixes da Materia de Bretaña (<i>A Historia regum Britanniae</i> e o pensamento europeo do século XII). Santiago Gutiérrez García	74
Facsímiles	A gaita gallega (A Habana 1885-1889). Luís Alonso Girgado (ed.)	49
	Alba. Hojas de poesía. Follas de poesía (A Coruña, 1948 - Vigo 1956). Luís Alonso Girgado (ed.)	8
	Aturuxo. Revista de poesía e crítica (Ferrol 1952-1960). Luís Alonso Girgado (ed.)	2
	Cristal (Pontevedra 1932-1933). Luís Alonso Girgado (ed.)	29
	Cultura Gallega (A Habana 1936-1940). (Edición dos anos 1936-1937). Luís Alonso Girgado (ed.)	43
	Galiza. (Mondoñedo 1930-1933). Luís Alonso Girgado (ed.)	41
	Gelmírez. Hojas de otoño a primavera (Santiago de Compostela 1945-1946). Luís Alonso Girgado (ed.)	12
	La Alborada (A Habana 1912). Luís Alonso Girgado (ed.)	42
	La Noche. Suplemento del Sábado (Santiago de Compostela 1949-1950). Luís Alonso Girgado (ed.)	20
	La Tierra Gallega (A Habana 1915). Luís Alonso Girgado (ed.)	42
	Plumas e Letras en <i>La Noche</i> (1946-1949). Luís Alonso Girgado (ed.)	13
	Posío (Ourense 1945-1946). Luís Alonso Girgado (ed.)	9
	Posío, Arte y Letras (Ourense 1951-1954). Luís Alonso Girgado (ed.)	17
	Resol (Galicia 1932-1936). Luís Alonso Girgado (ed.)	28
	Doutrina e ritual da moi nobre orde galega do Sancto Graal. VICENTE RISCO. Afonso Vázquez-Monxardín Fernández (ed.)	54
	La Primera Luz. MANUEL MARTÍNEZ MURGUÍA. Vicente Peña Saavedra e Manuel Fernández González (eds.)	59
	A saudade nos poetas gallegos. RAMÓN CABANILLAS ENRIQUEZ e ELADIO RODRÍGUEZ GONZÁLEZ. Luís Alonso Girgado e Teresa Monteagudo (eds.)	64
	Nós. Páxinas gallegas do diario da Cruña <i>El Noroeste</i> . Luís Alonso Girgado e Teresa Monteagudo (eds.)	68
	Galicia Moderna. Semanario de Intereses Generales (A Habana 1885-1890). Luís Alonso Girgado (ed.)	75
	La Tierra Gallega (A Habana 1894-1896). Luís Alonso Girgado (ed.)	79
	Aturuxos. RAMÓN ARMADA TEIXEIRO. Luís Alonso Girgado (ed.)	76
Narrativa e	A cruz do salgueiro. XESÚS RODRÍGUEZ LÓPEZ. Manuel González e María González (eds.)	23

poesía recuperada	Alira de Elfe, A Reina Loba e outros relatos. MANUEL LOIS VÁZQUEZ. Manuel López Vázquez (ed.)	26
	Baixo do alpendre e outros relatos. M. P. AMOR MEILÁN. Mª Teresa Araújo García (ed.)	27
	Obra narrativa en galego. HERACLIO PÉREZ PLACER. Isabel Soto López (ed.)	33
	Paja bravade El Viejo Pancho e outras obras. JOSÉ A. Y TRELLES. Gustavo San Román (ed.)	31
	Salayos e outros poemas. MANUEL NÚÑEZ GONZÁLEZ. Amelia Rodríguez Esteves (ed.)	35
	Obra narrativa en galego. AURELIO RIBALTA Y COPETE. Mª Eulalia Agrelo Costas (ed.)	55
	A obra narrativa en galego. MANUEL LUGRÍS FREIRE. Modesto Hermida García e Xabier Campos Villar (eds.)	56
	Obra galega. XULIO SIGÜENZA. Luís Alonso Girgado e Josefa Beloso Gómez (eds.)	58
	Obra narrativa en galego. UXÍO CARRÉ ALDAO. Modesto Hermida García e Mario Romero Triñanes (eds.)	65
	As noites no fogar e outros textos. ÁNGEL VÁZQUEZ TABOADA. Anxo Tarrío Varela e Alexandra Cabaleiro Carro (eds.)	69
	Relatos e outras prosas. ROQUE PESQUEIRA CRESPO. Mª Teresa Araújo García (ed.)	70
Folla Bricia. Poesía galega Completa. XOSÉ CRECENTE VEGA. Ricardo Polín (ed.)	80	
O vento segrel. AUGUSTO Mª CASAS. Luís Alonso Girgado e Carmen Fariña Miranda (ed.)	81	
<hr/>		
Filosofía e Ensaio	A filosofía krausista en Galicia. RAMÓN LÓPEZ VÁZQUEZ	3
	Castelao humorista. SIRO LÓPEZ	16
	Ética xeral. RAMÓN DEL PRADO. Ramón López Vázquez	47
	Fundamentos antropolóxicos da obra de Castelao. ANXO GONZÁLEZ FERNÁNDEZ	44
	Hamlet e a realidade cunqueirana. ANXO GONZÁLEZ FERNÁNDEZ	10
	Historia do pensamento antropolóxico en Galicia. ALFREDO IGLESIAS DIÉGUEZ	48
	O Padre Feixoo, escolástico. RAMÓN LÓPEZ VÁZQUEZ	7
	O pensamento rexeneracionista de Eloy Luís André. Do europeísmo ó galeguismo, RAMÓN LÓPEZ VÁZQUEZ	21
	Suma da lóxica. GUILLERME DE OCKHAM. Xosé Calviño Pueyo (trad.)	45
<hr/>		
Cine	Filmografía galega. Longametraxes de ficción. Ángel Luís hueso Montón e José Mª Folgar de la Calle (Coords.)	32
	Filmografía galega. Curtametraxes. Ángel Luís hueso Montón e José Mª Folgar de la Calle (Coords.)	73
<hr/>		
Outros	Guía de alimentación. PEDRO BENAVENTE JAREÑO	5
	Lembranza de Ramón Piñeiro. Catro discursos. VV. AA.	1
	Ramón Piñeiro (video-libro). CARLOS CASARES MOURIÑO	24
	Epistolario galego de Miguel de Unamuno. ALEXANDRE RODRÍGUEZ GUERRA	66
	Escolma. MANUEL MARTÍNEZ MURGUÍA. Luís Alonso Girgado e Teresa Monteagudo (eds.)	60
	Eladio Rodríguez González. Escolma. Constantino García, Luís Alonso Girgado e Teresa Monteagudo Cabaleiro (eds.)	67